

Tento text vznikl ve spolupráci účastníků programu Czech-German Young Professionals, ročník 2009/2010, téma: Society in Change: Innovation and Development for a Better Future?

Jaká inovace?

Teorie a praxe v České republice a Německu na několika příkladech

1. Inovace: O co se jedná?	1
2. Předpoklady pro inovace v Německu a České republice	2
Česká republika	3
Německo	4
3. Zvýšení inovačního potenciálu pomocí spolupráce	6
Podpora kreativity pomocí nových metod	6
Alternativní prostory, alternativní formy práce	7
Soukromně financovaná místa na univerzitách	7
Sociální inovace	8
4. Doporučení: Jak podpořit inovaci v České republice a Německu?	8
Pracujte s potenciálem dětí!	8
Podporujte mobilitu!	8
Podporujte VaV!	9
Integrujte!	9
Buďte partnery!	9

1. Inovace: O co se jedná?

Inovace jsou výsledkem procesu záměrného vytváření a uplatňování změn, které přináší přidanou hodnotu. Inovace jsou zpravidla vnímány jako technická záležitost vázaná na výrobu nebo zpracování komodit. Ve skutečnosti se jedná o komplexnější jev, jehož rozsah se neomezuje pouze na ekonomickou oblast, ale promítá se i v rovině společenské, politické a kulturní. Kvalitní školství, podpora výzkumu a vývoje, ochrana duševního vlastnictví představují některé nezbytné, ovšem zdaleka ne postačující podmínky existence inovativního prostředí. Jeho úroveň zakládají i mnohem subtilnější a složitější faktory jako kultura, kreativita, důvěra, míra spolupráce, tolerance či otevřenost.

Z pojmu „inovace“ se během posledních let stala bezmála kouzelná formule. Nedávná finanční krize nás ovšem poučila o tom, že ne jakákoli změna je inovací. Každá skutečná inovace by měla přinášet přidanou hodnotu. Podívejme se například na některé finanční produkty a služby investičních bank. Před pár lety se zdálo, že finanční deriváty představují skvělý inovativní nástroj, jehož pomocí lze dosáhnout rychlejšího růstu. Tato „inovace“ (jíž ale ve skutečnosti málokdo rozuměl) byla ovšem motivována čistě touhou po rychlém zisku, což v konečném důsledku mnoho lidí připravilo o práci a žádnou přidanou hodnotu rozhodně nepřineslo.

Jako skupina mladých českých a německých odborníků z různých profesních oblastí jsme se celý rok zabývali tématem inovací a vývojem jejich stavu v obou zemích. V tomto příspěvku bychom se rádi podělili o naše zkušenosti a představili závěry společných diskuzí.

Úvodní část obsahuje stručný přehled faktorů, které inovativnost v obou zemích ovlivňují pozitivně nebo naopak negativně. Následují konkrétní příklady možné spolupráce na poli inovací. Závěrem shrneme naše zkušenosti do pěti doporučení pro různé zainteresované subjekty, které by mohly přispět ke zlepšení situace v oblasti inovativního myšlení jak v České republice, tak v Německu.

2. Předpoklady pro inovace v Německu a České republice

Politický a společenský rámec v Německu a České republice, stejně jako v ostatních evropských zemích, představuje velmi dobrý základ pro rozvoj oblasti inovací. Obě sousedící země mají stabilní politický systém založený mimo jiné na principech participace a subsidiarity. Obě představují pluralitní společnosti otevřené různým životním stylům. Navíc jejich ekonomické struktury jsou velmi podobné, zejména v oblasti zahraničního obchodu. Obě ekonomiky jsou do značné míry propojené. Obě země mají kvalitní a diferencovaný vzdělávací systém a vzdělání má vysokou společenskou hodnotu. Německo a Česká republika mají dlouhou historii vědeckého výzkumu a vývoje. V obou zemích se zrodily nové vynálezy a došlo k novým objevům. Předpoklady obou zemí se ovšem také v některých aspektech odlišují. Hlavní rozdíl vyplývá z odlišného politického vývoje po druhé světové válce. Tehdy byl v Československu zaveden ekonomický model založený na centrálním plánování. Východní část Německa prošla podobným vývojem, ačkoliv omezení soukromého podnikání nebylo tak přísné jako v Československu. Na rozdíl od těchto dvou sovětských satelitů se západní část Německa již krátce po roce 1945 (opět) stala součástí celosvětového ekonomického trhu a tím byla také vystavena

zahraniční konkurenci. Po pádu železné opony bylo dědictví komunistické éry zcela zřejmé: neefektivní státní administrativa, vysoká míra korupce a nedostatečná vymahatelnost práva. V České republice tyto dlouhodobé problémy stále představují překážky pro rozvoj společnosti jako takové, potažmo i pro aplikaci inovativních procesů.¹

Dle mezinárodního průzkumu je pro Čechy typická improvizace, flexibilita, přístup pokus – omyl kombinovaný se schopností poradit si s prostředky, které jsou zrovna k dispozici (udělej si sám).² Češi jsou vnímáni jako otevření vůči moderním technologiím, jejichž přednosti dokážou využívat v každodenní praxi.³ Na druhou stranu je tato otevřenost svým způsobem limitována v Česku obecně rozšířeným skeptickým přístupem, který neoslavuje vše jen pro to, že jde o „novinku“. Většina Čechů považuje tradici za důležitou hodnotu, kterou je třeba respektovat.

¹ V následující části se budeme věnovat některým národním stereotypům a „typickým charakteristikám“. Existují vědecké analýzy zabývající se tímto tématem, ale „výpovědní hodnota“ uvedených poznámek nechť zůstane otevřena a je posuzována pouze jako subjektivní. V autorském kolektivu jsou zastoupeni autoři čeští i němečtí. Naše názory se opírají o kritické sebenazírání a intenzivní bilaterální diskuze. Zobecnující stanoviska uvedená v následující části odkazují zejména k naší konkrétní skupinové zkušenosti. Jsme přesvědčeni, že představují klíčové faktory v kontextu inovace.

² Lukeš, Martin. (2008): National culture and innovation. In: International Journal of Psychology. Halle-Wittenberg: Martin-Luther-Universität.

³ V mnoha případech došlo k tomu, že starší technologie, které v období komunismu nebyly téměř nebo vůbec k dispozici, nebyly po roce 1989 vůbec zaváděny. Místo toho se začaly používat hned technologie současnější. Jedním z příkladů je výrazný nárůst užívání mobilních telefonů v České republice. V roce 2000 používalo mobilní telefon téměř 42% českých domácností, zatímco v Německo se jednalo o méně než 30%.

„Typicky německý“ přístup je odlišný: spíše než na improvizaci sází na podrobné plánování, vytváření struktur a důrazem na kontrolu a dokumentaci. To má ovšem i svou stinnou stránku, která může být inovativnosti na překážku. „Měkké“ faktory jako kreativita a trpělivost nejsou pokládány za základní komponenty úspěchu a většina Němců se raději drží konvenčních postupů, jak dosáhnout úspěchu, a soustřeďuje se na stoupání po kariérním žebříčku. Obecně by se dalo říci, že Němci se pokoušejí maximálně omezit prvek nejistoty.

Ve skutečnosti Češi v tomto bodě jednají velmi podobně. Obava z neúspěchu může velmi často představovat velké omezení při rozhodování dělat věci jinak, než je zvykem. Být inovativní vyžaduje odvahu přijmout riziko i za cenu možného neúspěchu. Výše zmíněný mezinárodní srovnávací průzkum o národních mentalitách a jejich vliv na inovace zjistil, že Češi sami sebe vnímají jako poměrně inovativní národ, výrazně více než na sebe v tomto směru nazírají Němci. Tato skutečnost nás přivádí k otázce, jaký politický a legislativní rámec obklopuje oblast inovací a co by se dalo na této úrovni zlepšit.

Česká republika

Demokratický politický systém, ekonomika volného trhu, občanská společnost a svobodná kultura otevřely v posledních dvaceti letech rozsáhlé možnosti a příležitosti zejména pro lidi s podnikatelským duchem. Nedostatečný legislativní rámec a četné případy ekonomické kriminality, zejména během rané fáze ekonomické transformace, však měly u veřejnosti negativní vliv na obraz podnikání.

Malé a střední podniky (MSP), které zpravidla představují akcelerační inováční procesy, se během devadesátých let

musely potýkat s obtížnými podmínkami (nedostupné půjčky pro začínající podnikatele, byrokracie). Navzdory těmto překážkám počet samostatně výdělečných osob a MSP v devadesátých letech prudce vzrostl. Růst české ekonomiky byl ale ve značné míře založen na přílivu zahraničních přímých investic přitahovaných zejména kvalifikovanou a relativně levnou pracovní silou, výhodnou geografickou polohou a dobrou infrastrukturou spíše než inovativním potenciálem českých firem. Zahraniční společnosti zakládaly své pobočky v České republice za účelem redukce nákladů na omezenou dobu. Je příznačné, že jen málokterá společnost (pokud vůbec nějaká) přesunula do České republiky i své vývojové oddělení.⁴

Česká republika nebyla schopna plně využít potenciálu svých lidských zdrojů. Zatímco středoškolské vzdělání bylo široce dostupné, vysokoškolský systém vyžadoval zásadní změny. I v současné době dosáhlo univerzitního vzdělání pouze 14% populace (polovina ve srovnání s ostatními zeměmi OECD). Enormní poptávka po univerzitním vzdělání vedla k otevření uzavřeného a elitářského univerzitního systému široké veřejnosti. Rozpočty univerzit byly pomalu navyšovány. Nebylo nicméně možné, aby šly ruku v ruce s prudkým nárůstem počtu studentů, což v konečném důsledku znamenalo, že na jednoho studenta bylo k dispozici méně peněz, čímž kvalita vzdělání trpěla. Ačkoliv v očích veřejnosti univerzitní vzdělání ztrácí svou hodnotu, statistiky tento názor nepotvrzují. Srovnávací studie OECD z roku 2009⁵ ukazuje, že univerzitní diplom v České

⁴ Německo a ostatní západoevropské státy považují udržení výzkumu a vývoje na svém území jako vysokou politickou prioritu a v tomto smyslu také vytvářeli požadavky na sestavení rozpočtu EU na období 2007-2013.

⁵ Education at a Glance, 2009.

republike stále zajišťuje přístup k lepšímu zaměstnání a významně vyššímu příjmu.

Nepřekvapuje, že situace v oblasti terciárního vzdělávání odráží poměrně věrně i stav vědy, výzkumu a vývoje (VaV). Od roku 2003 dochází k soustavnému navyšování výdajů ze státního rozpočtu na výzkum a vývoj⁶, přesto situace kolem vládní reformy VaV z roku 2008 typickou ukázkou zásadního nedostatku konsenzu, jakým způsobem prostředky mezi jednotlivé vědecké instituce a univerzity rozdělovat. Vláda tehdy přišla s logicky znějícím návrhem financování VaV založeném na výsledcích daných vědeckých institucí. Samotný systém ovšem nebyl důkladně promyšlen a v konečném důsledku vedl k četným protestům vědecké obce.

S jakým úspěchem se reforma v budoucnosti setká je diskutabilní. Jedno je ovšem jasné – Česká republika v oblasti VaV stále zaostává za svými západními sousedy, a to nejen v počtu publikací a citací, ale zejména množstvím přihlášených patentů. Inovativní potenciál brzdí i nedostatečná aplikace vědeckých výsledků v komerční sféře, nízká úroveň přenosu znalostí a malá spolupráce mezi veřejným a soukromým sektorem.

Poslední hodnocení *European Innovation Scoreboard*⁷ řadí Českou republiku k evropskému průměru (z ostatních postkomunistických zemí na tom však bylo lépe jen Slovinsko a Estonsko). Časový skluz proti zemím EU-27 je odhadován na 10 let. Na vývoj v této oblasti mohou mít ovšem negativní vliv dva

⁶ Veřejné výdaje na vědu a vývoj téměř dosáhly úrovně srovnatelné se státy EU-27 v roce 2008.

⁷ Ke stažení na webu: www.proinno-europe.eu.

faktory. Česká republika po nedávné ekonomické krizi čelí fiskálnímu tlaku, který se pravděpodobně odrazí i v rozpočtech na školství a VaV. Stejný fiskální tlak se projevuje i na úrovni Evropské unie, což může vést k tomu, že čerpání finančních prostředků ze štědrých evropských fondů (podstatná část těchto financí je směřována do oblasti vzdělávání a vědy) bude ohroženo. Pouze změna politických priorit může zajistit, že žádná z těchto oblastí neutrpí.

Německo

Německo je obecně vnímáno jako významně inovativní země. Na evropské úrovni toto hodnocení potvrdil i aktuální hodnocení *European Innovation Scoreboard*, který Německo řadí mezi inovativní špičku. Globální srovnání na základě odlišné metodiky však Německo staví do méně pozitivního světla. Podle „indikátoru inovativnosti“ použitého v hodnocení, které od roku 2005 provádí Německý institut pro ekonomický výzkum (Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung) v 17 průmyslových zemích, se v posledních letech Německo v žebříčku pomalu ale jistě posouvá směrem dolů.⁸

Jedním z největších problémů zmiňovaných v hodnocení za rok 2009 je nedostatek finančních prostředků pro VaV v podnikatelském sektoru. Stát podnikům finanční podporu na rozvoj poskytuje jen v minimální míře. Výše státní podpory v poměru k HDP je již léta výrazně nižší než v ostatních

⁸ V roce 2005 zaujímalo Německo 6. pozici (za Spojenými státy, Finskem, Švédskem, Dánskem a Japonskem), v roce 2007 místo 8. (na vyšších pozicích se nově objevilo Švýcarsko a Velká Británie), v roce 2009 bylo Německo na 9. místě.

rozvinutých zemích.⁹ Z celého státního příspěvku na VaV jde do základního výzkumu 25% této částky. Základní výzkum představuje velice důležitou oblast, která by v žádném případě neměla být zanedbávána nebo opomíjena. Tento výzkum je zásadním způsobem závislý na státní podpoře, neboť pro soukromé společnosti není tento druh výzkumu tak zajímavý, jelikož je nákladný, návratnost je nejistá a uplatnění jeho výsledků v podnikatelské praxi může být problematické. Ekonomická krize a omezování finančních prostředků mají za následek, že německé podniky volají po větší státní podpoře aplikovaného výzkumu a vývoje. Navzdory těmto potížím se ale v německém podnikatelském sektoru s úspěchem daří realizovat inovativní projekty a prodávat inovativní produkty.¹⁰ Další jednoznačně pozitivní faktor představuje v Německu tradiční úzká spolupráce mezi ekonomickými a vzdělávacími institucemi. Často uváděným příkladem tohoto spojení je odborná praxe na učňovských školách jako nedílná součást vzdělávacího procesu. Odborná praxe existující ve všech německých mluvících zemích umožňuje mladým lidem připravujícím se na své povolání hned od začátku využívat obě stránky vzdělávání: teoretickou i praktickou. Další příklady propojení oblastí výzkumu a vzdělávání s možným praktickým uplatněním výsledků představují technické univerzity, univerzity aplikovaných věd, vyšší odborné školy a řada výzkumných institucí, které jsou

⁹ Již několik let se jedná o výši cca 2,5%. Ve Spojených státech se jedná o 2,6%, ve Švýcarsku 2,9%, v Japonsku 3,3% a ve Švédsku 3,9%.

¹⁰ V Německu se to týká zejména strojírenství, chemického a automobilového průmyslu, které jsou stále nejdůležitějšími průmyslovými odvětvími.

částečně spolufinancovány státem.¹¹ Při hodnocení výsledků takové spolupráce je však nutno konstatovat, že zde existuje velký prostor pro zlepšování. Co se týče učňovského vzdělávání, to je vnímáno pozitivně zejména v zahraničí. V Německu samotném je však často kritizováno jako zastaralé a již nevhodné či neodpovídající požadavkům na moderní profesní přípravu. Absolventi učňovské školy mají ve srovnání se studenty s titulem B.A. v současné době na pracovním trhu výrazně nižší šance na uplatnění. Vyšší odborné školy taktéž utrpěly v důsledku finančního tlaku v oblasti terciárního vzdělávání a dnes jsou často označovány jako univerzity „druhé třídy“. Výrazné nedostatky německého vzdělávacího systému již na úrovni základních škol se staly tématem intenzivních diskuzí, a to již po publikování první studie PISA v roce 2001. Od té doby se však mnoho nezměnilo.¹² Německé podniky namítají, že mladí lidé bez ohledu na to, zdali přicházejí z učňovských nebo jiných středních škol, nejsou dostatečně připraveni na požadavky pracovního trhu. Navíc procento absolventů univerzit dle věkových kategorií roste v Německu mnohem pomaleji než v jiných zemích OECD.¹³ Jedním z možných řešení jsou finance: v současné době jsou výdaje na vzdělávání v Německu jednoznačně pod průměrem

¹¹ Nejznámější výzkumné instituty jako *Helmholtz*-, *Max-Planck*- nebo *Fraunhofer-Gesellschaft* se mohou částečně spolehnout na státní podporu (60, 80 a 30%). Zbývající část rozpočtu musí zajistit ze soukromých zdrojů. Tato struktura zajišťuje jistou finanční nezávislost a zároveň stimuluje efektivitu práce, orientování na praktické využití výstupů a také svádí dohromady partnery z akademického i podnikatelského prostředí.

¹² Na základě zmíněného indikátoru inovativnosti se Německo umístilo v roce 2009 na 12. pozici ze 17.

¹³ Studie OECD z roku 2009.

ostatních zemí OECD. Existují pouze tři země OECD, které na vzdělávání poskytují menší procento HDP: Česká republika je jednou z nich.

Nedostatky ve školství mají návaznost ještě na další, mnohem obecnější překážku stojící v cestě inovacím a inovativnosti: společenské klima. Jak již bylo zmíněno, Němci nemají obecně příliš vstřícný vztah k podstupování rizik a nepodnikají příliš rádi kroky do neznáma. Obecně rozšířená touha po zachování jistot ve srovnání s ostatními zeměmi významně přispívá k menší iniciativě při zakládání vlastního podnikatelského subjektu.¹⁴ Federální ministerstvo pro vědu a rozvoj zahájilo v roce 2010 podpůrný program pro zájemce uvažující o založení vlastního podnikatelského subjektu, kterým poskytuje kompletní informační servis týkající se financování, legislativy a stávajících struktur. Základním problémem ale není nedostatek know-how. Příčina je spíše obecnější a týká se celého stávajícího systému, včetně školství a nastavení profesních vztahů. Stávající systém lidem neposkytuje dostatečnou pozitivní motivaci a podporu pro to, aby byli ochotni vyzkoušet realizovat něco vlastního a riskovat neúspěch. Změna této mentality si vyžádá mnoho času a iniciativu mnoha aktérů, nejen politiků.

3. Zvýšení inovačního potenciálu pomocí spolupráce

Výměna nejlepších zkušeností je limitována skutečností, že inovativní kultura je vždy vázána na konkrétní kontext. V oblasti česko-německé spolupráce nicméně existuje velký potenciál pro

¹⁴ Procento lidí uvažujících o zahájení vlastní samostatné výdělečné činnosti v roce 2008 činilo 3,8% obyvatelstva – což představuje nejnižší hodnotu z hodnocených 43 zemí. Viz zpráva 15/2009 Institutu pro výzkum pracovního trhu a míst (Institut für Arbeitsmarkt und Berufsforschung).

zlepšení prostředí pro inovační přístupy. Znalosti, hnací motor inovačních procesů, lze přenášet bez ohledu na organizační hranice. Inovativnost se čím dál tím více stává záležitostí komplexní spolupráce navzájem propojených subjektů. Ačkoliv hlavní slovo mají národní strategie, spolupráci lze realizovat na všech úrovních (místní, regionální, národní, evropské i globální). Jak potvrzují výzkumy, mezinárodní týmy jsou velmi úspěšné (za předpokladu efektivní komunikace) v přinášení inovativních řešení u komplikovaných problémů.

Jelikož jsme měli možnost seznámit se v obou zemích s fungováním mnoha projektů a institucí prosazujících nebo deklarujících inovativní přístupy, rádi bychom uvedli několik návrhů na možné propojení či nové uchopení stávajících projektů a na iniciování společných česko-německých aktivit, které by přispěly k rozvoji v oblasti inovací v obou zemích.

Podpora kreativity pomocí nových metod

Každá inovace začíná u kreativní myšlenky. Kreativita je základním předpokladem procesu, při kterém svět ve svých představách měníme. Objevování vlastní představivosti by proto mělo být podporováno již od dětského věku. Bohužel to není samozřejmostí a pouze málo škol aktivně podporuje rozvíjení této kompetence. Jedním z důvodů může být nedostatek metodiky a kvalitních učitelů.

Příklad velmi úspěšné školy *HPI-School of Design Thinking* v Postupimi ukazuje, že aplikování kreativního přístupu do vyučování nemusí představovat až takový problém. Škola založená v roce 2007 jako první svého druhu v Německu vyučuje studenty v pokročilých kurzech, ve kterých mohou rozvíjet své kreativní návrhy či projekty na základě multidisciplinární spolupráce.

Studenti v malých skupinách analyzují každodenní situace, problémy a obtíže a pokoušejí se k nim nalézt řešení. Navrhují organizační i materiální změny či vylepšení. Koncept designového myšlení (*Design Thinking*) spočívá v rozdělení lidí do multidisciplinárních skupin, ve kterých jednotliví členové mají různé výchozí předpoklady, zkušenosti, vzdělání, což přispívá k nalézání neočekávaných inovačních řešení vyplývajících z kombinace těchto odlišných přístupů. Tato metoda rozvíjí kreativitu i schopnost týmové spolupráce a produkuje překvapivě praktické výsledky. Tento přístup by si zasloužil větší rozšíření, a to nejen mezi starší studenty, ale také na základní a střední školy. Obecně se dá říci, že státní vzdělávací instituce by měly ve větší míře implementovat formáty využívající kreativního přístupu řešení problémů (např. dílny, během kterých jsou děti motivovány používat vlastní představivost).

Alternativní prostory, alternativní formy práce

Inovacím se daří spíše ve flexibilních týmech fungujících jako sítě se sobě rovnými členy spíše než v organizacích s pevnou hierarchií. Dobrým příkladem je kreativní průmysl, ve které se daří rozvíjet inovativní myšlení. Jeho hlavní pilíř představuje rozrůstající se skupina spíše mladých, městských lidí pracujících na volné noze. Což pro ně znamená vyvázání z některých tradičních vazeb, ale i jistot, spojených se zaměstnaneckým poměrem. Jelikož kreativní myšlení žije zejména z intenzivní osobní interakce, začali se příslušníci této scény organizovat v alternativních pracovních prostorech. V Německu je mezi osobami pracujícími na volné noze velmi rozšířena forma společné kanceláře bez bariér, ve které mohou sdílet společný prostor a komunikační technologie.

V Praze patří k prvních z takových míst tzv. *Hub*, další budou jistě následovat. Zakladatelé *Hub* definují jako centrum pro aktivní a kreativní práci. Kromě společného pracovního prostoru v *Hubu* organizují i různé akce a provozují kavárnu. Soustředí se zejména na lidi pracující na inovativních a sociálně angažovaných projektech. Prostory, jakým je *Hub*, představují vhodná místa tvůrčí výměny mezi českými a německými kreativci. Zde by měli lidé z Německa příležitost poznat nejen, jak funguje pracovní prostředí pro lidi pracující na volné noze v jiné zemi a případně přispět svými zkušenostmi, ale také iniciovat společné inovativní projekty s přeshraničním rozměrem.

Soukromně financovaná místa na univerzitách

Rovnoměrný a úspěšný společenský vývoj VaV bez zásadní státní podpory neobejde. Nenahraditelné je ovšem i financování aktivit orientovaných na tržní využití vědeckých výsledků. Tak dochází k efektivnímu rozdělování zdrojů a soukromé společnosti dovedou nejlépe definovat požadavky na VaV. V Německu a potencionálně i v České republice získává stále větší pozornost výzkum, na němž se finančně podílí soukromý sektor, který se soustřeďuje na tržní využití jeho výstupů. Konkrétně se tato podpora realizuje jako zřízení profesorského místa (tzv. *chair*) na univerzitě, které se orientuje na konkrétní výzkum, který je pro průmysl zásadní. Univerzity mají možnost zřídit profesorská místa, která by si jinak nemohla dovolit. Sponzorská společnost má přístup k nejnovějšímu vědeckému výzkumu v dané oblasti a z nejnadanějších studentů si může vytvořit svůj „tým“. Studenti mají možnost pracovat na výzkumu, jehož výstupy mají šanci být okamžitě aplikovány v praxi. Často také získávají příležitost absolvovat stáže nebo získat zaměstnání přímo ve sponzorské

společnosti. Jedním ze způsobů, jak tuto ideu rozšířit v České republice, je poskytnout vládní podporu místním společnostem, které by se o založení takového sponzorovaného místa pokoušely. Dalším způsobem by bylo vytvoření takových míst na českých univerzitách, která by sponzorovaly německé společnosti.

Sociální inovace

Podpora inovativních projektů v sociálním sektoru představuje důležitý krok k aktivní občanské společnosti. V Německu se v posledních letech objevilo velké množství dobrovolných sociálních projektů, iniciovaných zejména mladou generací.¹⁵ Na rozdíl od předchozí doby nejsou tyto aktivity tolik vázány na členství v nějaké asociaci nebo sdružení, ale jsou organizovány spíše na úrovni jednotlivců. To ovšem může někdy znamenat, že účastníci projektu mají obtíže získat veškeré potřebné informace, např. o financování, legislativě, a nakonec ztratí potřebnou motivaci k dokončení projektu. Vzájemné propojování sociálně orientovaných projektů, informování o příkladech nejlepší praxe a vytváření podmínek pro přenos know-how, to jsou motivy berlínského projektu *Weltbeweger*. Tento projekt využívá moderní komunikační kanály jako Facebook a Twitter a poskytuje platformu Web2.o, kde lze sociální projekty zveřejňovat a propojovat se s ostatními. Transfer této iniciativy do České republiky vypadá velmi slibně. Aktivity občanské společnosti jsou v České republice zpravidla realizovány na lokální úrovni a zbytek země se o nich nedozví. Sociální sítě jsou zde ovšem velmi oblíbené a používané. Aktivace a angažovanost

¹⁵ Podle poslední studie Shell se na dobrovolných sociálních programech podílelo 39% německého obyvatelstva ve věkové kategorii 12 až 25 let.

občanské společnosti v konečném důsledku zásadně přispívá k vytvoření otevřené a příznivé atmosféry v zemi – což je ta neúrodnější půda pro inovační procesy.

4. Doporučení: Jak podpořit inovaci v České republice a Německu?

Závěrem bychom rádi v krátkosti uvedli některá doporučení, jak přispět k rozvoji inovativního potenciálu v České republice a Německu. Tato doporučení jsou adresována politikům, zejména na vládní úrovni, představitelům hlavních politických stran, ale také zástupcům podnikatelského sektoru.

Pracujte s potenciálem dětí!

Nejdůležitější předpoklady pro inovativnost a tím i budoucí vývoj našich zemí spočívají ve školství. Rozvíjení kreativity a vlastního myšlení by mělo být imperativem každého učitele a dostat více prostoru ve školních osnovách. Děti by měly být motivovány k tomu, aby překonávaly strach a snažily se nalézat vlastní řešení i s rizikem následného možného neúspěchu.

Podporujte mobilitu!

Předpokladem inovace je výměna zkušeností mezi jednotlivými partnery. To také znamená, že partneři by měli být rovnocenní, mít stejné příležitosti a šance. Proto je nezbytné zásadně podporovat mobilitu a vzájemnou spolupráci mezi oběma sousedskými zeměmi. Příležitost žít alespoň několik měsíců v jiné zemi by měli mít lidé všech věkových kategorií a profesí. Mobilní lidé s odvahou žít v jiné zemi, se zpravidla nebojí podstupovat rizika, jsou flexibilní, znají jiné kultury a jazyky a věří v možnost změny. Tito lidé představují klíčové aktéry inovativních procesů.

Podporujte VaV!

Vlády obou zemí by měly více podporovat projekty v oblasti vědy, výzkumu a vývoje. To nemusí vždy znamenat jen přímé finanční dotace. Podporu lze realizovat částečně i prostřednictvím daňového zvýhodnění nebo voucherů umožňujícím společnostem volný přístup k různým službám, např. k registraci patentů a podobně. Mnohého lze dosáhnout i zjednodušením byrokracie nebo poskytováním konzultačního a koordinačního servisu. To se týká zejména malých a středních podniků (MSP).

Integrujte!

Vzdělávací a sociální systém v Německu i České republice by měl rozšířit svůj integrační potenciál. Vylučování nebo diskriminace jedinců uvažujících nekonvenčním způsobem, lidí s migrační historií, jistých etnických skupin, genderová diskriminace atd. má za následek obrovské ztráty inovativního potenciálu v obou zemích i dopady ekonomické. Studie Světové banky vyčíslila finanční ztráty spojené s neúspěšnou integrací minorit na miliardy euro ročně.

Buďte partnery!

Na samotný závěr dvě doporučení pro oblast již realizované nebo připravované partnerské spolupráce v oblasti inovace: 1. Berte jeden druhého vážně a spolupracujte jako rovnocenní partneři. 2. Hovořte otevřeně o vzájemných rozdílech a používejte je konstruktivním způsobem. Fakt, braný v jednom kontextu jako nedostatek, může být v jiném kontextu výhodou.

Czech-German Young Professionals Program vznikl za podpory Nadace Roberta Bosche a Česko-německého fondu budoucnosti. Organizuje jej na české straně Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) a na německé straně Deutsche Gesellschaft für Auswärtige Politik (DGAP).

Robert Bosch **Stiftung**

